

mediaprosvita/mediaosvita/kontsepsiya_vprovadzheniya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/

3. Kubey R. Media Education: Portraits of an Evolving Field // Kubey, R. (Ed.) Media Literacy in the Information Age. New Brunswick & London : Transaction Publishers, 1997. 40–42 p.
4. Media Education. Paris : UNESCO, 1984. 211 p.
5. Worsnop C. AssessingMediaWork. Mississauga : Wright Communication, 1996. 80 p.

Панченко В. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
старший викладач кафедри іноземної філології*

Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

Бахмат Л. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології*

Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

ОПИТУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ ХХ СТ.

Контроль навчальної діяльності майбутніх учителів іноземних мов у закладах вищої педагогічної освіти завжди був і залишається дієвим інструментом не лише для перевірки рівня сформованості відповідних компетентностей, а й для формування і розвитку в процесі його організації знань, умінь і навичок, необхідних сучасному фахівцю у галузі іноземної освіти.

Аналіз праць В. Безлюдної [1], О. Гнедкової [2], І. Костікової [4], О. Околовича [5], О. Орлової [6] дозволив виділити опитування як форму контролю, що найчастіше використовувалася на заняттях в обраних хронологічних межах, варіант поточної перевірки, органічно пов'язаний

з ходом заняття. У ході усного опитування встановлювався безпосередній контакт між викладачем і студентами, в процесі якого педагог отримував широкі можливості для вивчення індивідуальних особливостей засвоєння студентами навчального матеріалу, що позитивно впливало на реалізацію суб'єкт-суб'єктної взаємодії в процесі вивчення іноземної мови

Оснovo усного контролю складало монологічне висловлювання або «форма «питання-відповідь» – бесіда, за умов якої викладач ставив питання і чекав на відповідь студента. Це були і доповідь студента за певною темою, а також його пояснення або повідомлення, що безперечно сприяло формуванню професійно спрямованих умінь говоріння.

У дидактичній думці досліджуваного періоду виділяли різні види опитування: фронтальне, індивідуальне, комбіноване, взаємне.

Усне опитування вимагало від викладача тривалої попередньої підготовки: ретельного відбору матеріалу, всебічного обмірковування питань, прикладів, ситуацій, які могли бути запропоновані студентам, шляхів активізації діяльності всіх студентів групи в процесі перевірки, створення на занятті ділової та доброзичливої атмосфери. Узагальнення досвіду роботи педагогічних ЗВО України досліджуваного періоду дало підстави твердити, що досвідчені викладачі володіли різноманітними технологіями опитування, використовували дидактичні картки, ігри, технічні засоби навчання.

Індивідуальне опитування виступало ефективною формою контролю, якщо за мету ставилося визначення рівня засвоєння матеріалу кожним окремим студентом, однак, організовуючи перевірку знань таким чином, викладач мав продумати як забезпечити активність і стимулювати інтерес усіх учасників освітнього процесу. Наприклад, дослідниця О. Орлова пропонує ставлячи запитання одному студентові, давати всій групі інструкцію таким чином, щоб цей процес був навчальним, тобто забезпечував мобілізацію та активізацію уваги всього колективу [6, с. 152].

На думку А. Конишевої [3, с. 75], для підвищення ефективності індивідуального опитування варто було формулювати чіткі, конкретні, лаконічні запитання, які охоплювали б основний матеріал. Зміст питань повинен був стимулювати вміння логічно мислити, порівнювати, аналізувати, доводити, добирати переконливі приклади, робити обґрунтовані висновки, що в свою чергу сприяло об'єктивному виявленню знань. Індивідуальне опитування передбачало докладні, зв'язні висловлювання студентів, і тому виступало важливим засобом розвитку мовлення, пам'яті, мислення студентів.

Фронтальне опитування передбачало постановку питань та відповіді усіх членів групи. Фронтальне опитування часто поєднувалося з повторенням вивченого, виступаючи засобом закріплення знань і вмінь [6, с. 153].

Як форма контролю, воно мало певні позитивні якості та недоліки. Одним із позитивних моментів виступала можливість одночасної перевірки, а отже й оцінювання, всіх студентів групи, інтенсивність активізації їх мислення, пам'яті, уваги, швидкої мовленнєвої реакції, навчаючий ефект. Під час фронтального контролю всі студенти знаходилися в напруженні, тому що будь-кого могли викликати наступної хвилини, вони зосереджені, думки сконцентровані на тій роботі, що проводилася в аудиторії.

Темп опитування мав бути достатньо високим, що активізувало розумову діяльність, увагу, зосередженість, сприяло пришвидшенню мовленнєвої реакції іноземною мовою, що в свою чергу підвищувало навчаючий ефект процесу контролю.

Однак, фронтальному опитуванню властиві були й певні недоліки. Воно надавало поверхове уявлення про знання студентів, було відносно неглибоким через деяку розосередженість уваги викладача на численні об'єкти. В цьому випадку, знання, вміння та навички виступали у комплексі. Це тягло за собою складність фіксації та об'єктивної оцінки результатів перевірки. Також недоліки фронтального опитування виявлялися у тих випадках, коли необхідно було перевірити вміння монологічного та діалогічного мовлення. У таких ситуаціях доцільніше застосовувати індивідуальний контроль, коли можна викликати одного студента (у випадку перевірки вмінь монологічного висловлювання) або двох студентів (для ведення діалогу) і прослухати їх висловлювання або бесіду.

Комбіноване опитування поєднувало риси індивідуальної та фронтальної форм. Аналіз досвіду викладачів педагогічних ЗВО України досліджуваного періоду показав, що під час використання такого виду опитування, питання ставиться не лише одному студентові, якого планується опитати індивідуально, але й усій групі. Наприклад, студентам пропонувалося послухати відповідь свого однокласника, доповнити її, внести свої елементи, поставити питання доповідачеві, щоб розширити його повідомлення або з'ясувати деякі деталі; в окремих випадках можна перервати виступаючого та надати можливість іншим продовжити його відповідь.

А. Конишева вважала, що така форма опитування особливо ефективна для розвитку вмінь діалогічного мовлення [3, с. 78]. Під час обопільного контролю посилювалася його виховна функція, урізноманітнювався освітній процес, посилювалася зацікавленість в оволодінні іноземною мовою як засобом спілкування, збільшувався корисний час навчання, реалізовувався принцип індивідуалізації навчання.

Таким чином, різні види опитування можна віднести до ефективних форм контролю у рамках підготовки майбутніх учителів іноземних мов, націлених на перевірку рівня сформованості вмінь підготовленого та спонтанного монологічного, діалогічного мовлення здобувачів освіти, а також їх загальної іншомовної комунікативної компетентності.

Список літератури:

1. Безлюдна В. В. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах України (1948–2016) : дис. ... док. пед. наук : 13.00.01, 13.00.04 / Рівненський держ. гум. ун-т. Рівне, 2018. 520 с.
2. Гнедкова О. О. Педагогічні умови формування контролю фахових знань майбутніх учителів іноземних мов у процесі дистанційного навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Херсонський держ. ун-т. Херсон, 2017. 23 с.
3. Коньшева А. В. Контроль результатів обучения иностранному языку. СПб. : КАРО ; Минск : Издательств «Четыре четверти», 2004. 144 с.
4. Костікова І. І. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2009. 409 с.
5. Околович О. В. Підготовка вчителя іноземної мови у вищих педагогічних навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Дрогобицький держ. пед. ун-т імені Івана Франка. Дрогобич, 2014. 310 с.
6. Орлова О. О. Проблема формування розумової самостійності у студентів вищих педагогічних навчальних закладів України (друга половина ХХ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2012. 192 с.